

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет

**Методичні вказівки до проведення семінарських та
практичних занять з дисципліни «Страховання» для
студентів напрямку підготовки 6.030507 «Маркетинг» ОС
«Бакалавр» денної форми навчання**

2016

Методичні вказівки до проведення семінарських та практичних занять з дисципліни «Страховання» для студентів напрямку підготовки 6.030507 «Маркетинг» ОС «Баклавр» денної форми навчання / Укл.: Н.М.Павлішина, І.В.Кочнова. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. – 34 с.

Укладач: Павлішина Н.М., к.е.н, доц. кафедри маркетингу
Кочнова І.В., ст. викладач

Рецензент: Лифар В.В. д.е.н.,
проф. каф. маркетингу ЗНТУ.

Відповідальний
за випуск: Павлішина Н.М., к.е.н., доц. кафедри маркетингу

Затверджено на засіданні
кафедри маркетингу,
протокол № 1
від 30.08.2016 р.

Затверджено НМК ФЕУ
протокол № 3 від 07.09.2016 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Мета та завдання дисципліни, її місце і роль в навчальному процесі	4
Структура навчальної дисципліни	6
Плани семінарських та практичних занять	7
Перелік питань, що виносяться на залік	30
Рекомендовані література та джерела	32

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ І РОЛЬ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Разом із розвитком ринкових відносин, виникненням нових взаємозв'язків між усіма господарюючими суб'єктами зростає ймовірність появи непередбачуваних ситуацій, підвищується ступінь ризику на усіх рівнях. Історично склалося, що найбільш ефективним методом управління ризиками підприємств чи фізичних осіб є страхування. У країнах з розвиненим ринковим господарством страхування є одним із стратегічних секторів економіки. Воно забезпечує стабільність у суспільстві, гарантує власникам відшкодування збитків при загибелі майна й втраті доходу, захищає людину у багатьох випадках життя.

В умовах становлення вітчизняного страхового ринку актуальність і необхідність вирішення завдань, пов'язаних з ефективним розподілом ризиків суб'єктів господарювання суб'єктів підприємництва різних форм власності і видів діяльності, визначили й обумовили потребу в освоєнні студентами навчальної дисципліни «Страхування».

Предмет: специфічні економічні відносини, що складаються в процесі передачі юридичними та фізичними особами за певну плату ризику матеріальних і фінансових втрат спеціалізованій організації, яка в разі настання обумовленої в договорі (полісі) події здійснює відповідні грошові виплати потерпілим.

Мета: формування у студентів базових теоретичних основ та практичного застосування механізмів страхового захисту.

Завдання: вивчення основних понять, з'ясування сутності та механізму страхування, в залежності від виду страхування; формування математичної бази з метою формалізації задач страхування та оволодіння математичними методами їх розв'язання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- сутність страхової послуги, як товару страхового ринку;
- основні складові процесу формування і розробки страхової послуги;
- особливості сфер особистого страхування, страхування майна та відповідальності;

- принципи відшкодування збитку згідно договору страхування з урахуванням виду страхування.

вміти:

- визначати коло суб'єктів страхових відносин, їх права та обов'язки;

- дати страхову оцінку об'єкту страхування;

- пояснити методику розрахунку страхових платежів;

- встановити страхову суму та страхове відшкодування з урахуванням виду страхування;

- пояснити порядок дій у разі настання страхового випадку.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню цієї дисципліни – «Маркетинг», «Економіка підприємства», «Право», «Фінанси», «Теорія ймовірності», «Математична статистика».

Методичні вказівки з курсу «Страхування» мають надати допомогу студентам у підготовці до семінарських та практичних занять з цієї дисципліни.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Страхування в системі ринкових відносин.						
Тема 1. Суть, принципи та роль страхування.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 2. Страхові ризики. Страхований ринок.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 3. Страховий тариф та його складові.	7,5	2	2	-	-	3,5
Разом за змістовим модулем 1	22,5	6	6	-	-	10,5
Змістовий модуль 2. Страхові відносини на ринку страхових послуг.						
Тема 4. Особисте страхування.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 5. Майнове страхування.	7,5	2	1	-	-	4,5
Тема 6. Страхування відповідальності.	7,5	2	1	-	-	4,5
Тема 7. Співстрахування та перестрахування.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 8. Фінансова діяльність страхової компанії.	7,5	2	2	-	-	3,5
Разом за змістовим модулем 2	37,5	10	8	-	-	19,5
Усього годин	60	16	14	-	-	30

Форма модульного контролю – контрольна робота.

Форма підсумкового контролю – залік.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

**Тема: суть, принципи та роль страхування. Стан страхового ринку в
Україні та перспективи його розвитку**
2 години

Мета: ознайомлення із сутністю, основними категоріями, принципами та завданнями страхування. Визначення його ролі у зниженні рівня ризикованості діяльності юридичних та фізичних осіб.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

1. Розкрийте сутність та підходи до трактування поняття «страхування».
2. Назвіть основну мету страхової діяльності.
3. Зазначте головну особливість страхової діяльності.
4. Надайте визначення поняттям: «страховик», «страхувальник», «застрахований», «страховий інтерес», «страхова сума».
5. Назвіть види страхування та зазначте, що є об'єктом страхування в залежності від виду.
6. Назвіть аспекти страхового захисту та розкрийте їх сутність.
7. Назвіть функції страхування та розкрийте їх сутність.
8. Назвіть принципи страхування та розкрийте їх сутність.

Семінарське завдання

Завдання 1.

Співвіднесіть терміни та визначення.

Терміни:

1. Добровільне страхування.
2. Класифікація.
3. Класифікація за історичною ознакою.
4. Колективне страхування.
5. Майнове страхування.
6. Медичне страхування.

7. Ризикове страхування.
8. Рід небезпеки.
9. Страховий ризик.
10. Страхування життя.

Визначення:

А. Передбачає обов'язок страховика здійснити виплату суми одноразово або здійснювати послідовну виплату страхової суми або її частини страхувальнику (застрахованій особі, отримувачу), який має право на її отримання з метою додаткового забезпечення у разі настання певних подій: досягнення встановленого в договорі віку, смерті, хвороби, тимчасової або стійкої непрацездатності.

Б. Передбачає відшкодування страхувальнику (фізичній чи юридичній особі) завданих йому збитків або заподіяних шкод у результаті настання обумовлених договором страхування страхових подій, що призвели до набуття збитків (у межах визначеної страхової суми).

В. Пов'язується з майновими інтересами щодо володіння, користування та розпорядження майном, що знаходиться у власності страхувальника.

Г. Це набір специфічних страхових подій (страхових ризиків), які притаманні визначеним окремим об'єктам або характерним особливостям життя та професійної діяльності конкретного страхувальника..

Д. Передбачає укладення договорів не з окремими фізичними особами, а з адміністрацією підприємств, організацій, установ, які виступають у ролі страхувальника.

Е. Це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком.

Є. Певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Ж. Це система підпорядкованих деякій ознаці понять (класів) у певній галузі знань або діяльності людини, використовувана як засіб для встановлення взаємозв'язків між цими поняттями (класами).

З. Періодизація, пов'язана з виокремленням етапів розвитку страхової справи з точки зору часу виникнення тих чи інших видів страхування.

1. Передбачає гарантування громадянам при настанні страхового випадку отримання медичної допомоги та фінансування страхового профілактичних заходів за рахунок нагромадження коштів у страховому фонді.

Тестові завдання

1. «Страхова відповідальність» – це:

- а) обов'язок страхувальника сплатити страхові внески;
- б) обов'язок страховика здійснити страхову виплату;
- в) обов'язок страхувальника у встановлені терміни повідомити про настання страхового випадку.
- г) еквівалент матеріальної зацікавленості фізичної або юридичної особи в страхуванні.

2. Ставка страхового внеску з одиниці страхової суми або об'єкта страхування – це:

- а) страховий тариф;
- б) страхова премія;
- в) страхове забезпечення;
- г) страховий фонд.

3. Ліцензія дає право страховику:

- а) займатися будь-якою підприємницькою діяльністю;
- б) проводити тільки дозволені види страхової діяльності;
- в) поєднувати банківську і страхову діяльність;
- г) займатися тільки особистим страхуванням.

4. У якості страховиків можуть виступати:

- а) фінансові установи, створені у формі акціонерних товариств;
- б) фінансові установи, створені у формі товариств з додатковою відповідальністю;
- в) фінансові установи, частка держави, в статуті яких, становить не менше 25%;
- г) правильні варіанти а) і б).

5. Яка з названих функцій не властива страхуванню:

- а) ризикова (покриття ризику);
- б) створення і використання страхових резервів (фондів);

- в) соціальна відповідальність;
- г) заощадження коштів.

Теми рефератів

1. Загальна характеристика становлення та розвитку страхового ринку України.
2. Державне регулювання ринку страхових послуг в Україні. Порівняння зі світовим досвідом.

Теми доповідей

1. Підхід до класифікації страхування в країнах-членах ЄС: чи повинна Україна дотримуватися таких самих стандартів? Чому?

Рекомендована література

[1-4], [5], [9], [16]

Семінарське заняття № 2

Тема: Страхові ризики. Системи страхових виплат.

2 години

Мета: ознайомитись зі страховими ризиками. Вивчити сутність та відмінності різних систем страхових виплат.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

1. Розкрийте сутність поняття «страховий ризик» і наведіть основні характеристики страхових ризиків.
2. Розкрийте підходи до класифікації страхових ризиків: за об'єктами виникнення, за причинами виникнення, за можливістю впливу на ризик, за критерієм безпосереднього носія ризику, за критерієм розміру, за критерієм можливого результату.
3. Охарактеризуйте взаємозв'язок ризик-менеджменту і страхування.
4. Наведіть основні методи впливу на ризик.
5. Наведіть основні методи оцінки ризику.

Семінарське завдання

Завдання 1.

Співвіднесіть терміни та визначення.

Терміни:

1. Аналіз ризику.
2. Антропогенні ризики.
3. Математична ймовірність.
4. Політичні ризики.
5. Постнумерандо.
6. Природні ризики.
7. Ризик.
8. Статистична ймовірність.
9. Страховий випадок.
10. Страховий тариф.

Визначення:

А. Це вірогідність виникнення збитків внаслідок страхового випадку.

Б. Це кількість ситуацій, при яких можлива поява такого випадку за умови, що усі випадки взаємозалежні і мають однакову ймовірність настання.

В. Це відносна частота появи випадку певного виду в сукупності усіх можливих випадків.

Г. Це подія, передбачувана договором страхування або законодавством, яка відбулася, і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій особі або іншій третій особі.

Д. Ризики, що виникають внаслідок цілеспрямованого впливу людини в процесі присвоєння матеріальних благ (такі ризики, як крадіжка, пограбування та інші протиправні дії).

Е. Ризики, пов'язані з проявом стихійних сил природи (землетруси, повені, цунамі, град, паводки, снігові лавини, бурі, урагани, шторми, осідання та зсуви фунту, селеві потоки, гірські обвали та інші явища).

Є. Ризики, що пов'язані із протиправними діями з точки зору норм міжнародного права, заходами чи акціями урядів іноземних

держав стосовно суверенної держави, підприємців або громадян цієї держави.

Ж. Це комплексна діагностика ризиків за допомогою різних методів: емпіричного, статистичного, спостереження, документального обліку та ін.

З. Це визначений розмір плати за послуги страхування, за використання страхового продукту, за передачу ризику чи його частини страховику.

І. Це рента, що розраховується за результатами діяльності на кінець кожного періоду.

Тестові завдання

1. Ризик – це:

- а) ймовірність настання події;
- б) вірогідність виникнення збитків внаслідок страхового випадку;
- в) недоодержання доходів порівняно з прогнозованим варіантом;
- г) конкретні об'єкти страхування за їхньою страховою оцінкою та ступенем ймовірності нанесення збитку і т.д.

2. З числа ризиків, які можуть бути прийняті на страхування, виключаються:

- а) події, ймовірність настання яких становить 100%;
- б) події, ймовірність настання яких мала;
- в) ймовірні і випадкові події, при настанні яких може бути завдано збитків застрахованим майновим інтересам страхувальника;
- г) всі ризики підлягають страхуванню.

3. Управління ризиком (ризик-менеджмент) включає:

- а) I етап;
- б) II етапи;
- в) III етапи;
- г) IV етапи.

4. Наслідки страхового випадку виявляються в:

- а) повному знищенні об'єкта страхування;
- б) частковому пошкодженні об'єкта страхування;

- в) виплаті страхового відшкодування;
- г) вірні відповіді а) та б).

5. Згідно з договором страхування ризику можна поділити на:

- а) чисті і спекулятивні;
- б) особисті і майнові;
- в) страхові і не страхові;
- г) всі відповіді вірні.

Теми рефератів

1. Проблеми капіталізації українських страхових компаній та її роль у розвитку національної страхової економіки.

Теми доповідей

- 1. Аналіз територіальної структури страхового ринку України.
- 2. Місце іноземних страховиків на страховому ринку України.

Рекомендована література

[1], [3-4], [12]

Практичне заняття № 3

Тема: Страховий тариф та його складові.

2 години

Мета: вивчити сутність, основні складові елементи та порядок розрахунку страхового тарифу.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

- 1. Розкрийте сутність поняття «страховий тариф» та його економічний зміст.
- 2. Назвіть основні складові елементи страхового тарифу та надайте їм характеристику.
- 3. Охарактеризуйте порядок розрахунку страхового тарифу.

4. Надайте визначення поняттю «франшиза». Проаналізуйте відмінності у формулюваннях «умовна франшиза» та «безумовна франшиза». Розкрийте порядок обліку обох видів франшизи у страховому тарифі.

Практичні завдання

Завдання 1.

Обрати страхову компанію (страхового брокера) для обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (або іншого виду обов'язкового чи добровільного страхування). Обґрунтувати свій вибір.

Проаналізувати основні права та обов'язки суб'єктів страхових відносин за договором страхування.

Завдання 2.

За умовами договору:

- нетто-ставка зі страхування визначена у розмірі 0,20 грн. зі 100 грн. страхової суми;

- статті навантаження складають: витрати на ведення справи (включаючи оплату) – 0,06 грн, витрати на проведення попереджувальних заходів – 4% брутто-ставки, прибуток – 15% брутто-ставки.

Розрахувати брутто-ставку

Завдання 3.

Застраховано 100 об'єктів по 1000 грн. Працівниками Державтоінспекції зафіксовано 4 страхових випадки.

Визначити ймовірність настання страхового випадку?

Визначити нетто-ставку.

Завдання 4.

Визначити нетто-ставку страхового тарифу на основі наступних даних наданих страховою компанією «Елліс».

- коефіцієнт A_r при ймовірності p (a) = 0,9 дорівнює 1,5;

- середня страхова сума на один договір дорівнює 120 тис. грн.;

- середній розмір відшкодування за даним видом страхування в страховій компанії склав 38 тис. грн.;

- число страхових випадків на 1000 договорів склало: у позаминулому році – 20; у минулому році – 25; у поточному році – 24 випадки.

Очікуване число укладених договорів на наступний рік – 540 договорів.

Тестові завдання

1. Частина страхового тарифу, що використовується для покриття страхових виплат, називається:

- а) бруто-ставка;
- б) нетто-ставка;
- в) навантаження;
- г) страхова премія.

2. Франшиза – це:

- а) частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування;
- б) частину збитків, яка відшкодовується страховиком згідно з договором страхування;
- в) частину збитків, яка відшкодовується страховиком із обмеженнями;
- г) немає правильної відповіді.

3. Якщо договір укладено з використанням умови за «умовною франшизою», то це означає:

- а) зменшення розміру страхової виплати;
- б) збільшення розміру страхового внеску;
- в) не виплата страхового відшкодування, якщо збиток перевищує певну суму;
- р) не виплата страхового відшкодування, якщо збиток менше певної суми.

4. Страхова надбавка призначена для:

- а) фінансування технічних резервів;
- б) формування математичних резервів;

в) фінансування випадкових відхилень реального збитку від його очікуваної величини;

г) отримання прибутку і покриття поточних витрат.

5. Розмір нетто-ставки по страхуванню життя залежить від:

а) віку страхувальника;

б) порядку сплати страхових внесків;

в) віку вигодонабувача;

г) виду, розміру і терміну виплати страхового забезпечення страховою компанією.

Теми рефератів

1. Державний нагляд за розрахунком страхового тарифу в різних видах страхування.

Рекомендована література

[1-4], [5], [7-8], [15], [19-22]

Практичне заняття № 4

Тема: особисте страхування

2 години

Мета: проаналізувати специфіку та ознайомитись з методикою розрахунку страхового тарифу в особистому страхуванні.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

1. Розкрийте сутність поняття «особисте страхування». Дайте стисло характеристику цьому виду страхових послуг та зазначте його специфіку у порівнянні з іншими видами.

2. Назвіть підгалузі особистого страхування та поясніть чим викликана необхідність такого розподілу.

3. Відмітьте особливості договорів особистого страхування.

4. Розкрийте сутність та специфіку змішаного страхування життя.

5. Розкрийте сутність та специфіку страхування від нещасних випадків.

6. Проаналізуйте специфіку добровільного та обов'язкового страхування від нещасних випадків.

7. Розкрийте сутність та назвіть основні категорії медичного страхування.

8. Проаналізуйте специфіку медичного страхування. Назвіть основні аспекти добровільного та обов'язкового медичного страхування.

Практичні завдання

Завдання 1.

Особа у віці 40 років ($x = 40$) укладає договір страхування на дожиття строком на 5 років на суму 100 грн. Яким повинен бути для неї розмір одноразового страхового внеску?

Завдання 2.

Обчислити за таблицею смертності одноразову нетто-ставку зі страхування на випадок смерті за договором страхування для особи, яка склала договір на термін 3 роки у віці 41 рік. Норма прибутковості за договором – 3%. Страхова сума 100 000 грн.

Завдання 3.

Визначити розмір річних брутто-ставки і страхового платежу по страхуванню на випадок смерті за наступними даними:

Вік страхувальника – 18 років.

Термін страхування – 5 років.

Страхова сума – 50,8 тис. грн.

Ставка доходу – 19%.

Витрати на ведення справи – 1,84 грн. на 100 грн. страхової суми.

Витрати на проведення попереджувальних заходів – 6% брутто-ставки.

Прибуток страхової компанії становить – 16% брутто-ставки.

Завдання 4. Ситуаційна вправа

Відповідно до чинного законодавства України пасажир залізничного транспорту, купуючи квиток на проїзд, сплатив страховий платіж у розмірі 5% від вартості проїзду. Транспортна організація видала застрахованому страховий поліс, в якому зазначалися:

- вид обов'язкового страхування;
- найменування, адреса, телефон страховика;
- розміри страхового платежу та страхової суми.

Відносини між транспортною організацією та страховиком щодо страхування пасажирів і водіїв визначаються укладеною між ними агентською угодою та договором страхування. У результаті настання нещасного випадку транспортна організація склала такі документи:

- акт про нещасний випадок із застрахованим водієм;
- акт про нещасний випадок із пасажиром галузевого зразка.

Ознайомившись з наведеною ситуацією, дайте відповіді на такі запитання:

- на який маршрут перевезення (міжобласний, міжміський, приміський або міжнародний) придбав квиток пасажир?
- якби пасажир мав право на безкоштовний проїзд відповідно до чинного законодавства, чи підпадав би він під обов'язкове особове страхування від нещасних випадків на транспорті без сплати страхового платежу та без отримання ним страхового полісу?
- кому перераховує транспортна організація страхові платежі, одержані від пасажирів?
- який максимальний розмір страхової суми, встановлено зазначеному пасажирові залізничного транспорту та в якому випадку цю суму буде виплачено страховою компанією?
- за наслідками, отримання застрахованим пасажиром, яких тілесних ушкоджень йому була б виплачена страхова сума у розмірі 4250 грн.?
- який розмір страхової суми виплатила б страхова компанія пасажирові, якщо б він за наслідками нещасного випадку був визнаний тимчасово непрацездатним протягом 70 днів?
- на підставі яких документів, та протягом якого терміну, буде здійснюватися виплата страхової суми постраждалому пасажирові?

Тестові завдання

1. За договором змішаного страхування життя розмір внесків встановлюється залежно від:

- а) строку страхування;
- б) страхової суми;
- в) віку страхувальника;
- г) всі відповіді правильні.

2. Страхування від нещасних випадків відноситься до:

- а) страхування життя;
- б) медичного страхування;
- в) ризикового страхування;
- г) майнового страхування.

3. За обов'язковим страхуванням від нещасних випадків на транспорті, застрахованими вважаються:

- а) пасажир з моменту оголошення посадки в морське або річкове судно до моменту завершення поїздки;
- б) пасажир з моменту оголошення посадки в поїзд, автобус або інший транспортний засіб до моменту завершення поїздки;
- в) водії лише на час обслуговування поїздки;
- г) водії та пасажир з моменту оголошення посадки в поїзд, автобус або інший транспортний засіб до моменту завершення поїздки.

4. За договорами страхування життя дітей розмір внесків залежить від:

- а) віку дитини та страхової суми;
- б) строку страхування;
- в) тривалості сплати страхових внесків;
- г) всі відповіді правильні.

5. Страхувальник при укладанні договору страхування життя може сплачувати внески шляхом:

- а) безготівкових розрахунків;
- б) готівкових розрахунків;
- в) безготівкових або готівкових розрахунків;
- г) бартерних операцій.

Теми рефератів

1. Специфічні, комбіновані та нетрадиційні види особистого страхування, що відомі зі світової практики страхування.

Теми доповідей

1. Аналіз причин, через які в Україні гальмується розвиток страхування життя.

2. Місце страхових компаній у реалізації реформи пенсійного забезпечення в Україні.

Рекомендована література

[1-4], [7], [15], [16], [19], [24]

Практичне заняття № 5

Тема: майнове страхування

2 години

Мета: проаналізувати специфіку та ознайомитись з методикою розрахунку страхового тарифу в майновому страхуванні.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

1. Розкрийте сутність майнового страхування.
2. Зазначте, що виступає об'єктом страхування у майновому страхуванні та поясніть чим майнове страхування відрізняється від особистого.
3. Назвіть основні види вартості, що використовуються в майновому страхуванні.
4. Назвіть основні системи майнового страхування та надайте їм стисло характеристику.
5. Відмітьте особливості таких видів страхування: страхування майна сільськогосподарських підприємств, страхування збитків від перерв у виробництві, страхування транспорту і вантажів.

Практичні завдання

Завдання 1.

В результаті дорожньо-транспортної пригоди знищено легковий автомобіль. Роздрібна ціна автомобіля 100 000 грн. Знос на день укладення договору – 20%.

Від автомобіля залишилися деталі на суму 10 000 грн, а з урахуванням їх знецінення – 8 000 грн.

На приведення в порядок зазначених деталей (ті що залишилися) витрачено 500 грн.

Визначити рівень збитків і суму страхового відшкодування, за наступних умов:

- а) автомобіль застрахований в повному обсязі,
- б) автомобіль застрахований на суму 60 000 грн.

Завдання 2.

Середня врожайність пшениці за 5 попередніх років – 21 ц. з га. Площа посіву – 200 га.

Через те, що стався страховий випадок (надмірні зливи) урожай пшениці склав 10 ц. з га.

Прогнозована ринкова ціна за 1 ц. пшениці – 235 грн., прийнята при визначенні страхової суми.

Відповідальність страховика – 70% від завданої шкоди.

Визначити суму страхового відшкодування збитків сільськогосподарського підприємства.

Завдання 3.

В результаті страхового випадку пошкоджений ангар. Балансова вартість ангара – 200 000 грн. Будівля експлуатується 5 років. (відповідно до податкового кодексу, річна норма амортизації складає 5%, тобто знос за дату страхового випадку склав 25%). Вартість придатних залишків ангара – 75 000 грн. Вартість ремонту ангара за кошторисом – 15 000 грн. Ангар був застрахований за повною вартістю. За договором передбачена безумовна франшиза в розмірі 4 000 грн.

Визначити суму страхового відшкодування.

Завдання 4. Громадянин застрахував своє майно вартістю 200 000 грн. на суму 150 000 грн. Внаслідок пожежі майно було

пошкоджене. Розмір збитку склав 10 000 грн. Розрахуйте розмір страхового відшкодування, якщо безумовна франшиза складає:

- а) 10%;
- б) 1%;
- в) 5 000грн.

Тестові завдання

1. Обов'язкове страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень проводиться з метою:

- а) гарантування економічної та продовольчої безпеки держави;
- б) створення сприятливих умов для розвитку аграрного сектору економіки;
- в) захисту інтересів сільськогосподарських підприємств;
- г) всі відповіді правильні.

2. Страхова сума при страхуванні об'єкту будівництва від усіх ризиків дорівнює:

- а) договірній вартості наданих забудовником будівельних матеріалів;
- б) договірній вартості виконаних забудовником будівельних робіт;
- в) договірній вартості будівництва;
- г) будь-якій вартості за погодженням між страховиком і страхувальником.

3. Страхова сума кожного застрахованого предмету домашнього майна має відповідати:

- а) дійсній вартості предмету;
- б) первісній вартості предмету;
- в) страховій оцінці предмету;
- г) ринковій вартості предмету.

4. Страхування вантажів за способом транспортування класифікують як:

- а) страхування експортних вантажів, страхування імпорتنних вантажів, страхування внутрішніх перевезень, страхування транзитних перевезень;

б) наземне страхування вантажів, страхування вантажів при перевезенні повітряним транспортом, страхування вантажів з перевезення внутрішніми водними шляхами, комбіноване страхування, страхування поштових відправлень;

в) страхування генеральних вантажів, страхування наливних, насипних, навальних вантажів, страхування сільськогосподарських та інших тварин, страхування дорогоцінних металів, банківських банкнот, монет;

г) комбіноване страхування, страхування наливних, насипних, навальних вантажів, страхування сільськогосподарських та інших тварин.

5. Принципи андеррайтингу в автострахованні враховують:

а) вартість та клас автомобіля;

б) потужність та обсяг двигуна автомобіля;

в) вік, стать та водійський стаж водія;

г) всі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. Міжнародна практика розвитку систем страхування в агробізнесі.

2. Авіаційне страхове бюро і його роль в організації страхування авіаційних ризиків.

Рекомендована література

[1-4], [8-9], [12], [16], [21-25]

Практичне заняття № 6

Тема: страхування відповідальності

2 години

Мета: проаналізувати специфіку, ознайомитись з різновидами страхування відповідальності та вивчити методику розрахунку страхового тарифу у страхуванні відповідальності.

План заняття:**Теоретичні питання для обговорення**

1. Розкрийте сутність страхування відповідальності.
2. Назвіть підходи до класифікації видів відповідальності, які покладено в основу виду страхування.
3. Охарактеризуйте специфіку страхування відповідальності роботодавця, професійної відповідальності, власників транспортних засобів, якості продукції.

Практичні завдання**Завдання 1.**

Тарифні ставки залежно від стажу водія наступні (у % від страхової суми):

- до 1 року – 5,8%;
- від 1 до 5 років – 3,6%;
- від 5 до 10 років – 2,9%.

Розрахуйте розмір річного страхового внеску транспортної організації споживчої кооперації у разі добровільного страхування цивільної відповідальності водіїв транспортних засобів, за умови, що в організації працюють водії з різним стажем роботи:

- до 1 року – 4 особи;
- від 1 року до 5 років – 3 особи;
- від 5 до 10 років – 2 особи.

Страхова сума цивільної відповідальності на кожного водія становить 120 грн.

Завдання 2.

Банк надав клієнту кредит в розмірі 100 тис. грн., терміном на 1 рік з річною ставкою 10 %. Ризик неповернення кредиту застрахований за системою граничної відповідальності, причому межа відповідальності страховика встановлена в розмірі 30 % збитку.

Знайти страхове відшкодування в разі неповернення кредиту.

Завдання 3.

У договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 50 тис. грн. В результаті помилки

нотаріуса, вчиненої під час виконання службових обов'язків, клієнту завдано шкоди в розмірі 45 тис. грн.

Крім того, витрати, які поніс пред'явник претензії, склали 2 тис. грн.. Витрати, зроблені нотаріусом без згоди страховика – 0,6 тис. грн.

Визначте страхове відшкодування, виплачене страховиком клієнту нотаріуса.

Тестові завдання

1. При страхуванні цивільної відповідальності автовласника, страховий захист розповсюджується на:

- а) автомобіль страхувальника;
- б) життя та здоров'я страхувальника;
- в) автомобіль, життя та здоров'я третіх осіб;
- г) все вірно.

2. Яка галузь страхування не передбачає встановлення особи застрахованого:

- а) особисте страхування;
- б) страхування відповідальності;
- в) майнове страхування;
- г) перестраховання.

3 Страхування відповідальності – це:

а) особлива група видів страхування, що захищає інтереси третіх осіб і самого страхувальника;

б) галузь страхування, що захищає страхувальників і третіх осіб від збитків або шкоди, що наносяться катастрофічними подіями;

в) особлива група видів страхування, що захищає майнові інтереси страхувальників пов'язані з заподіянням ними збитку або шкоди майну, або особистості третіх осіб;

г) підгалузь в складі особистого страхування.

4. Ліміт відповідальності страховика при страхуванні автомобіля це:

а) страхова сума, зафіксована в страховому полісі;

б) страхова сума збитку, необхідна для виплати потерпілому;

в) вартість ушкодженого автомобіля;

г) всі витрати понесені потерпілим.

5. Поліс «Зелена картка» – це форма:
- звичайного договору страхування;
 - міжнародного договору страхування;
 - внутрішнього договору обов'язкового страхування цивільно – правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;
 - правильні відповіді а) та б).

Теми рефератів

- Правова база страхування відповідальності в Україні та світі.
- Страхування відповідальності в Україні: проблеми та перспективи розвитку.

Теми доповідей

- Проблеми впровадження міжнародної системи страхування «Зелена картка» в Україні.
- Обов'язкове страхування відповідальності громадян, що мають у власності зброю.

Рекомендована література

[1-4], [5], [7-8], [15]

Практичне заняття № 7

Тема: співстрахування та перестрахування

2 години

Мета: вивчити механізм дії систем співстрахування та перестрахування на ринку страхових послуг.

План заняття:

Теоретичні питання для обговорення

- Розкрийте сутність понять «співстрахування» та «перестрахування».
- Проаналізуйте у чому полягає економічна та юридична сутність співстрахування та перестрахування.
- Назвіть основні поняття перестрахування та надайте їм стислу характеристику.

4. Розкрийте механізм дії власного утримання цесіонера.
5. Назвіть два основні типи договорів перестраховування.
6. Охарактеризуйте види договорів перестраховування за формою взятих зобов'язань.
7. Проаналізуйте відмінності договорів перестраховування пропорційного виду від договорів перестраховування непропорційного виду.

Практичні завдання

Завдання 1.

Об'єкт, вартістю 600 грн., застрахований трьома страховиками С1, С2, С3, частки яких рівні і складають відповідно 250, 150 та 100 грн. Збиток, який виник в результаті страхового випадку склав 200 грн. Знайти страхове відшкодування, за системою пропорційної відповідальності.

Завдання 2.

За договором квотного перестраховування перестраховувальник приймає на свою відповідальність 30 % страхової суми за кожним договором страхування майна підприємств, але не більше 3 грн. Цедент уклав три договори страхування майна Д1, Д2, Д3 на суми 8, 10 і 12 грн. відповідно. Визначити участь цедента в покритті ризиків.

Завдання 3.

Пріоритет цедента встановлено в розмірі 1 грн. Ексцедент становить 4 лінії (частки). Ліміт відповідальності перестраховика – 4 грн. Знайти розмір відповідальності перестраховика в договорах страхування D1, D2, D3 на суми 4 грн, 5 грн і 6 грн. відповідно.

Завдання 4.

За умовами договору про перестраховування ексцедента збитковості цесіонарій зобов'язаний здійснити страхову виплату цеденту в разі, якщо виплати страховика з відшкодування шкоди перевищать за рік рівень в 100%. Ліміт відповідальності цесіонарія складає 108%. За рік страховик зібрав страхову премію в обсязі 40 грн., а виплатив страхове відшкодування в обсязі 44 грн.

Яку суму виплатить цесіонарій цеденту?

Завдання 5.

За договором квотного перестраховання цесіонарій приймає на свою відповідальність 25% страхової суми за кожним укладеним договором страхування майна підприємства, але не більше 500 тис. грн.

Цедент уклав наступні договори страхування:

- перший – на суму 1 500 тис. грн.;
- другий – на суму 1 800 тис. грн.;
- третій – на суму 2 700 тис. грн.

Фінансові можливості цедента складають 1 350 тис. грн.

Який обсяг страхової суми візьме на свою відповідальність цесіонарій і відповідно отримає від цесіонера страхової премії, сплаченої страхувальником, за умови, що страховий тариф складе – 2, 5% від страхової суми.

Тестові завдання

1. Ретроцесія – це:

- а) передача ризику від перестраховальника іншій страховій компанії;
- б) вид факультативного перестраховання;
- в) непропорційне перестраховання;
- г) економічні відносини, пов'язані з формуванням і використанням грошового страхового фонду.

2. Зобов'язання страховика-цедента визначені в розмірі:

- а) власного утримання;
- б) страхової суми за договором страхування;
- в) ексцедента;
- г) тантьєми.

3. Технічні страхові резерви – це:

- а) готівкові гроші на екстрений випадок;
- б) невиконані зобов'язання страховика за договором страхування;
- в) невикористані фінансові можливості страховика;
- г) немає правильної відповіді.

4. Тантьема – це:

- а) форма винагороди цедента з боку перестраховика за передачу в перестраховання доброякісного ризику;
- б) комісійна винагорода, що виплачується цедентом, за передачу ризику в перестраховання;
- в) грошова сума, що видається страховим агентам для покриття їхніх витрат;
- г) грошова сума, яка виплачується страховим брокерам за результатами роботи.

5. Вкажіть основні види договорів непропорційного перестраховання:

- а) ексцедент збитків і ексцедент збитковості;
- б) ексцедент сум;
- в) квотний перестраховання;
- г) квотно-ексцедентного перестраховання.

Теми рефератів

1. Сутність страхових пулів. Передумови виникнення та розвиток в Україні.

Теми доповідей

1. Шляхи та проблеми розвитку ринку перестраховання в Україні.

Рекомендована література

[1-4], [7-8], [15]

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Економічна сутність страхування та його роль в ринковій економіці.
2. Яка головна мета страхування, його принципи і які функції страхування забезпечують її досягнення?
3. Класифікація страхування і її значення. Класифікаційні ознаки.
4. Класифікація страхування за об'єктами.
5. Організаційно-правові форми страхових організацій.
6. Система правового регулювання страхової діяльності.
7. Основні поняття в страхуванні: страхування, страховик, страховальник, перестраховальник, вигодонабувач, застрахований.
8. Основні поняття в страхуванні: об'єкт страхування, страховий ризик, страхова сума, страхова премія, страховий випадок, страхова виплата.
9. Поняття ризику в страхуванні, класифікація ризиків.
10. Страхова відшкодування. Системи розрахунку страхового відшкодування.
11. Ресурси страхової компанії.
12. Поняття страхового тарифу, його економічний зміст.
13. Франшиза. Суть і порядок обліку в страховому тарифі.
13. Складові елементи страхового тарифу, їх призначення і розрахунок.
14. Страхування життя. Значення, функції і основні умови.
15. Страхування життя. Предмет, об'єкт і види.
16. Договір страхування по страхуванню життя, порядок його укладення і припинення.
17. Які особливості змішаного страхування життя?
18. Страхування від нещасних випадків. Сутність, необхідність та види страхування.
19. Медичне страхування. Сутність, необхідність та види обов'язкового медичного страхування.
20. Майнове страхування: сутність та класифікація.
21. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
22. Страхування збитків від перерв у виробництві.

23. Страхування автотранспортних засобів («каско»).
24. Страхування автотранспортних засобів («карго»).
25. Загальна характеристика страхування цивільної відповідальності. Об'єкт, цілі, основні види.
26. Страхування відповідальності роботодавця.
27. Страхування професійної відповідальності.
28. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
29. Страхування відповідальності за якість продукції.
30. Роль та значення страхування в підприємницькій діяльності.
31. Необхідність і сутність співстрахування і перестрахування.
32. Договори перестрахування.
33. Договори перестрахування за формою взаємно взятих зобов'язань. Суть і види.
34. Договори перестрахування в залежності від розподілу відповідальності за ризиками, між сторонами договору (пропорційне і непропорційне перестрахування).
35. Доходи страхової компанії.
36. Інвестиційна діяльність страхової компанії
37. Витрати страхової компанії.
38. Прибуток страхової компанії.
39. Фінансова надійність страхової компанії.
40. Необхідність, сутність і види страхових резервів.
41. Формування страхових резервів із страхування життя.
42. Розрахунок резервів із страхування іншого, ніж страхування життя.
43. Резерв незароблених премій.
44. Резерви збитків.
45. Управління надходженнями й виплатами коштів страхової компанії.
46. Сутність фінансової надійності страхової компанії та фактори, що на неї впливають.
47. Порядок формування страховими компаніями страхових резервів.
48. Інвестиційна політика страхової компанії.
49. Оцінка платоспроможності страхової компанії.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРА ТА ДЖЕРЕЛА

Основна література

1. Базилевич В.Д. Страхування : підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, Р.В. Пікус. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
2. Внукова Н.М. Страхування : теорія та практика : навчально-методичний посібник / Н.М. Внукова, В.І. Успенко, Л.В. Временко. – Харків: Бурун Книга, 2004. – 376 с.
3. Говорушко Т.А. Страхування : навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк. – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 748 с.
4. Шахов А.К. Страхование. Учеб. пособие для ВУЗов / А.К. Шахов – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 748 с.

Допоміжна

5. Александрова М.М. Страхування. Навч.-метод.посібник / М.М. Александрова – К.:ЦУЛ, 2002. – 208 с.
6. Базилевич В.Д. Страхова справа: Монографія / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – К.: Знання, 2005. – 351 с.
7. Грищенко Н.Б. Основы страховой деятельности. Учебное пособие / Н.Б. Грищенко – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2001.– 274 с.
8. Ермасов С.В. Страхование : учебник для бакалавров / С.В. Ермасов, Н.Б. Ермасова. – М.: Издательство Юрайт, 2012. – 748 с.
9. Заруба О.Д. Страхова справа. Підручник / О.Д. Заруба. – К.: Т-во «Знання», 2002. – 306 с.
10. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях. Навч. посіб. / Н.О. Долгошея. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 318 с.
11. Ковтун І.О. Основи актуарних розрахунків : навч. посібн. / І.О. Ковтун, М.П. Денисенко, В.Г. Кабанов – К. : ВД «Професіонал», 2008. – 480 с.
12. Козьменко О.В. Актуарні розрахунки : навч. посібн. / О.В. Козьменко, А.О. Козьменко. – Суми : Університетська книга, 2011. – 224 с.
13. Кропельницька С.О. Соціальне страхування : навч. посібник / С.О. Кропельницька – К.: Центр навчальної літератури, 2013. – 336 с.
14. Мних М.В. Страхування в Україні: сучасна теорія і практика. Підручник / М.В. Мних – К.: Знання України, 2006. – 284 с.

Методичні вказівки

15. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Страховання» для студентів напрямку підготовки 6.030507 «Маркетинг» ОС «Бакалавр» всіх форм навчання / Укл.: Н.М.Павлішина. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2016. – 54 с.

Інформаційні ресурси

16. Закон України «Про страхування» від 07.03.1996 № 85/96 – ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>

17. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>

18. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

19. Положення про обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті: Постанова КМУ від 14.08.1996 р. № 959 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-96-п>

20. Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками : Постанова КМУ від 18.12.1996 р. № 1523 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1523-96-п>

21. Положення про порядок формування, розміщення та облік страхових резервів з видів страхування, інших, ніж страхування життя: Наказ Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю від 24.05.1997 р. № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0221-97>

22. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 р. № 402 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/402-2002-%D0%BF>

23. Казанцев.С.К. Основы страхования. Учебное пособие. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lawdiss.org.ua/books/253.doc.html>
24. ЛСОУ – Ліга страхових організацій України. Офіційна Інтернет-сторінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://uainsur.com/>
25. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Офіційна Інтернет-сторінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: www.nfp.gov.ua
26. Энциклопедия экономиста. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.grandars.ru/>
27. Фориншурер. Страхование. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://forinsurer.com/>